

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Нашег Министарског Савета, на основу члана 106. Устава, с обзиром на члан 97. закона о изборима чланова Народног Представништва, решено је:

да се на упражњено место сенатора за изборни сенатски округ чачански изврши нов избор на дан 17. Марта ове године, а за периоду од 5. Августа 1901. до 8. Септембра 1907. године.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 13. јануара 1902. године ПМ 967. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, на основу члана 106. Устава, с обзиром на члан 97. закона о изборима чланова Народног Представништва, решено је:

да се на дан 17. марта ове године изврши нов избор једног посланика у округу топличком на место Михаила Васића, чији је избор поништен, а за периоду од 22. јула 1901. до 21. маја 1905. године.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 13. јануара 1902. године ПМ 966. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела решено је:

да се Јовану П. Перунчићу, писару прве класе начелства округа рудничког, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 9. јануара 1902. године ПМ 683. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 2 а, 3 и 3 а, 4 и 5. с погледом на чл. 83. закона о устројству општина и општинских власти решено је:

да се села: Душковци, Љутице и Тометино Поље одвоје од општине јежевачке, и село Мршељ одвоји од општине каменичке у срезу пожешком, округа ужичког, и образују засебну општину под називом: „душковачка општина“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 7. јануара 1902. године ПМ 537 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 5. закона о устројству општина и општинских власти, решено је:

да се село Бјелуша, које је припадало општини височкој, и село Бреково, које је припадало општини добрачкој, у срезу ариљском, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од досадањих општина и да за себе образују нову општину под називом: „општина брековачка“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 7. јануара 1902. године ПМ 538. у Београду.

Указом Његовог Величанств Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а у договору са Државним Саветом од 22. децембра 1901. год. бр. 5186., решено је:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправке и доправке зграда болнице опште државне, по ревидисаном предрачуну и решењу господина Министра грађевина број 7875 1901 год., може утрошити суму од 14,100.74 динара и исту коначно урасходовати на терет партије материјалних трошкова под б., одељ. КХШ. бр. 95 санитетског буџета ове 1901. године, предвиђене на оправке и доправке болница“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 8. јануара 1902. године СМ 414. у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

НЕКОЛИКО НАПОМЕНА

О ОРГАНИЗАЦИЈИ ОПШТИН. ВЛАСТИ С ОБЗИРОМ НА НАЧЕЛО САМОУПРАВЕ

9

Под претпоставком, да положај општинског председника буде довољно квалификован, питање о бирачкој колегији од које би зависило његов избор не би било од значаја, као год ни питање о томе, колику непосредну порезу треба да плаћа годишње кандидат, који би на такав положај претендовао. И активни и пасивни цензус, у том случају, не би, у начелу, имали неку већу вредност, па нам се чини, да би се у том односу могло ићи до најлибералнијег гледишта.

Специјално за наше прилике, а у вези с овим питањем о квалификацији општинске власти, заслужује нарочиту пажњу и што јача квалификација спомоћног особља. Кад већ, можда још за дуже време морамо да се измиримо, у главном, са неписменом, или готово неписменом општинском управом за огроман број наших општина, и кад се, у главном, морамо задовољити са захтевом, да бар председник општинског суда има што јачу квалификацију, онда питање о употребљивости спомоћног особља, има више значаја него онда, кад су органи општинске управе довољно писмени и за исправно појимање и практику општинске власти употребљиви. У колико је општинска управа с те стране слабија, у толико је већа потреба, да пословно особље, које има задатак, да практику општинске власти израђује у писменој и законској форми, врши своју дужност на начин, који ће бар с формалне стране одлуке општинске власти израђивати како треба, па да оне у опште могу имати значај и ефект, који им закон даје. Шта више, њихова сарадња, у том случају, прелази обим и природу њиховог правог положаја као спомоћних органа, и у неку руку силом прилика, они у ствари постају неподобни саветодавци општинској управи и за примену праве општинске власти, т. ј. онога што не припада општинском писару већ искључиво органима општинске управе. Овај утицај и сасвим је природан и толико јак у нашим сеоским општинама, да се је општинска власт готово и свела на општинског писара. У колико организацијом општинске власти није зајемчено, да бар председник општинског суда уноси свој критеријум у оцену и решавање појединих ствари, општински је писар онда, може се слободно рећи не само права општинска власт, но је још и без праве контроле, да ли бар у своје поступање уноси довољно моралне исправности. А да би и у том

облику може бити и довољно неисправан и да ипак не стрепи много од одговорности, показује нам дојакошња практика општинске власти, у великом делу наших општина. Овакав, тако рећи, привилегован положај општинског писара наступа отуда, што за материјално правну исправност одлука општинске власти она не носи никакву власт, јер није саставни део те власти, већ обичан, спољни пословни њен орган, „деловођа,“ а као такав, свака одлука, која изађе из општинске суднице, без обзира што она у целини изражава схватање општинског писара, не сматра се као одлука његова, већ као одлука сасвим других лица, која припадају општинској управи и као таква представљају општинску власт. Разуме се по себи, да у таквим приликама много значи, да општински писар пре свега треба да је и довољно спреман и довољно моралан, па да његово учешће не остави штетних последица, па је тако исто појмљиво, да такав орган треба да носи на сасвим одређеној основи и одговорност за учешће у пословима општинске власти. Али нити је оно прво нити ово друго изведено у нас. Наравно, да овакво стање не треба оставити и даље и да је због тога дужност законодавства да општинској власти обезбеди поуздано и квалификовано особље и да одговорност овога особља среди на начин који ће довољно гарантовати да општински писар мора учествовати у службеној радњи општинске власти солидношћу једног чиновника а под јаком контролом државне власти у свој мери, у којој је потребно, па да казнено одговара кад год службу врши несавесно.

Извести питање о организацији службе општинских писара на таквој основи, која би зајемчила и довољну им писменост и довољну моралност, са свима погодбама, које претпостављају и санкцију за јавну контролу њиховога рада и строге казнене последице за несавесно учешће у служби. Упоредо са овим захтевом стоји потреба да им се положај релативно добро направи и обезбеди од произвољног лишавања службе, а тако исто и потреба, да се у границама савесног рада могу кретати самостално и да контрола државне власти не иде дотле, да они изгубе потребну самосталност у служби. Не улазећи у детаље, већ ограничавајући се само на најповршнија начелна обележја онога, што би организацији службе општинских писара припало, могли би још само то напоменути, да би надзор државне власти у вези с тим и оцену питања о одговорности за несавесну службу требало извести с обзиром на начелну подвојеност начелности послова самоуправне природе и послова осталих, које општинске власти врше као органи државне власти. За ове последице, наравно, да би државној надзорној (полицијској) власти требало дати право што шире контроле, а за послове самоуправне требало би опет признати то право оној власти, која би била надлежна да цени и одлучује самоуправни део надлежности општинских власти. На тај начин не би могло бити места приговорима, да ће државна власт експлоатисати положај општинских писара за своје друге политичке циљеве, и да би због тога уништило или ослабило самосталност њиховога рада у служби, на штету општинске власти или појединих грађана.

Шта више, чини нам се, да би с обзиром на велику важност тих положаја одговарало правим интересима јавне службе, ако би државна власт имала права да учествује и у самом избору оваквог особља. Начело самоуправе не би тиме било оштећено, из разлога, што писар општински није орган општинске управе, већ само спољни, пословни орган, а као такав, он је у главном готово једино и могућан, или бар са више уразумљивости но сва општинска управа, да уредно врши оне многобројне дужности које општинска власт треба да врши као орган државне власти. Шта више, због тих послова, држава с правом може и треба да захтева, да општинска власт мора имати бар једног органа, који ће бити способан за те послове бар онда, кад су сви остали чланови општинске управе скоро беспредметни за ма какву озбиљнију службу, за коју се тражи добра писменост.

(Наставиће се)

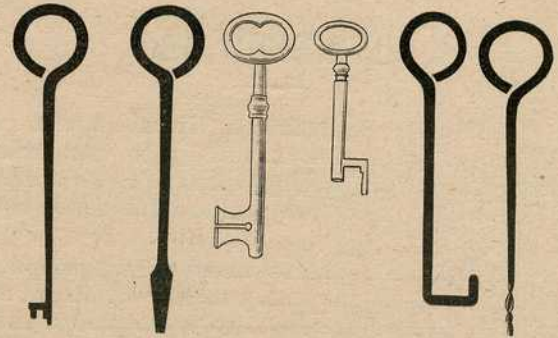
КАЛАУШТВО

2

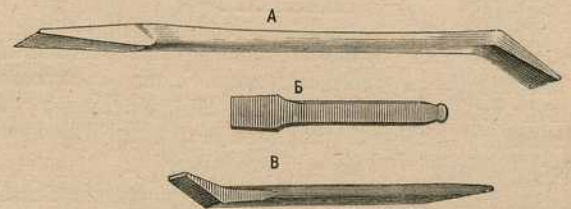
Ако се брава затвара на двогуби обрт, ако су врата сем тога снабдевена риглом сигурности, наш је човек прибегао ономе што се зове зуб или ђускија. Вускија, увучена између оба крила напред, задржава, упија се у дрво благодарећи засеченим noktима

на својим странама, и једно или два јака налегања чине да се лопатица окреће, искривљују је и чупају, отклањају ригле заштитнице и врата су отворена. Браве обичне или скупе, с риглом на грло, укопавајуће или прекривајуће или другаче комбинације, ништа се не одупире страховитом алату калаузара, једна ђускија као она на слици 2 под А, 0m, 57 дужине, производи дејство од 5.000 кгр.

Али сваки може погрешити једнога дана, када га нужда за новцем натера, наш усамљени, сувише поуздан у себе, почне рђаво испитан посао. Улази у непознате куће, бива изненађен, вара се у околини, покушава да се брани и напослетку је ухваћен. Ето га пред поротним судом. Кад буде изишао из тамнице, ући ће у други ред, назван *ушћени*.

Сл. 1. — Алат калауштва: калаузи и лажни кључеви.

Сл. 2. — Алат калауштва: ђускије.

Ушћени

Овај други ред, као што смо рекли, састављен је из опробаних калаузара, који раде под надзором и по заповестима једнога искуснога шефа. У колико је год могуће, овај шеф забрањује својим људма сваку засебну операцију, свако мало и сумњиво калауштво, које би, излажући преступника опасности да падне у руке полицији, могло изазвати, вештим испитивањем, затварање целе дружине. Да би ко могао бити примљен од њега, треба да пружи за то гаранције; нема боље у њиховим очима него неколико година тамнице.

По свом изласку из Медуна или Клервоа, наш се осуђењик сада користи везама које је засновао у Централном Дому, еда ступи у које од сумњивих удружења. Он више не може радити сам. Он је познат, обележен; има свој листић код г. Вертиљона и своју судску прегратку. Најчешће њему је забрањено бављење у Паризу. Потребно му је дакле да га забораве, и нарочито да га поново не ухвате. Његов нови шеф употребљава га на *ушћемање* и шаље га да проучава посао у париској околини.

Он тада обилази париску околину, бележећи летњаке са затвореним вратима и прозорима, и обавештавајући се вешто о имовини њихових становника. Поново обилази јутром и вечером, не би ли приметно који зрачак светлости између дашчица од шалукатри; меће сламку у браву, или везује шипке с оба крила од врата влакнима женске косе; затим се, поново долазећи после два дана, уверава да ли је конач прекинут, и да ли сламка стоји на свом месту.

Када је тако тачно се уверио да у то време у стану никог нема да станује, он извештава своје саучеснике. Ови с места долазе, постављају страже да мотре, прелазе баштенску ограду, обијају спољна и унутрашња врата помоћу ђускија; затим, снабдевени с фењеријма који слабо одају светлост и пошто су пажљиво спустили завесе, они трпају све у џакове... иначе, покретност будућа скупована, не решавају се унети је у Париз. Тада (то бива нарочито зими), ви видите, једнога дана,

где улази чета брзих и марљивих селилаца, праћена огромним колима, и, за тренут ока, летњак је испражњен, а да при том нико не помисли да тражи какво објашњење од људи који се тако правилно претварају, и који се потпуно уздају у себе. За време од пет година, чувена дружина Кагусова сферисаће тако и опљачкаће, ни од кога не узнемиравана, близу пет стотина и педесет летњака.

Одиста, ништа није равно смелости и хладнокрвности тих чувених калаузара. Тада се видело то чудо где је вратара маркиза де Панис-Пасиа ухапсио лажни полицијски комисар, дошавши у осам часова у вече да врши преметачину, са неколико својих пријатеља, у дому маркижеву у улици „Марсо“. Ту скоро опет опљачкан је дом г. Моркрета — Ледија, на булевару „Босежур“, где ће две ноћи узастопце једна дружина оперисати, селећи на ручним колима скупоцени намештај и изневши касу; јер лупешка друштва која зими раде по околини ограничавају се лети на Париз, узимајући на око засебне домова и куће, које несрећни сопственици оставе без чувара.

Похитајмо рећи да присуство осталих слугу у стану није увек довољно да овај сачува од опасних посета. Ако је то покућар, јавља му денешом његова љубазница, под вероватноћом, да јој одмах дође, и овај, мислећи да је то истина, чини подворење, или му, на исти начин, лупежи јављају да нека млада женска жели да се с њим разговори, и он такође одлази. Ако је случај с куварицом или собарицом, а *прииремач* је добро испитао прилике, онда дружина изводи на позорницу *свога лепог момка* који их посећује у улози продавца накита, младића лепо обучена, образована, лепорека, који ће се *окретати око кутије* удварајући се чуварици. Он забавља несрећницу, обавештава се, проба доспети до места, и, ако не успе, позива прелашћену са беседницу на један мали део задовољства, вуче је по Паризу, води је на ручак у гостионицу: и кад се она врати последњим возом, види да је кућа опљачкана за време њенога кобнога одсуства.

Овај маневар, који тачно успева у париској околини, употребљава се и у престоници. Кад што бива са мање формалности, али је смелост иста. Највернији и најоданији слуга даје се обманути. Неки комисионар, ту скоро, јавно је за несрећни случај који се десило његовом господару, који, пренесен у једну удаљену апотеку, шаље да му дође послуга. Несрећник одлази журно, предајући кућу која му је поверена пљачки лупежа који су чекали његов одлазак.

Кадшто се шаље телеграм као од оца, пријатеља, који одазива од куће лице које се жели покрасти. Пре неколико година, жена неког чиновника из *Бон Маршеа*, са станом у улици „Бак“, 132, прима у 3 часа после подне телеграм потписан од суседа свога брата, који јој је јављао да је овога мало пре ударила капла. Како је њен муж долазио тек у 7 часова, она није чекала на његов долазак, него отпутује на колима у Вативол, налази свог брата потпуно здрава, и, вративши се кући, налази свој дом калаузиран.

Недавно, новине су донеле како је неки млади човек, врло отмена понашања, дошао кварталном лекару и лепо га замолио да учини једноме болеснику хитну посету. Лекар полази с младим човеком, који га на путу оставља, наставши за то згодан изговор; затим се враћа нашем лекару, говори девојци која га је видела кад је изишао с њеним господаром, да се он вратио да узме кутију с лекарским прибором која је у хитњи заборављена на писаћем столу. Она га уводи у кабинет с поверењем; у том тренутку неко јако зазвони и девојка журно одлази да види ко то звони. То је посетилац који се вара. Она се враћа у кабинет, срета Клијента са кутијом и испраћа га до самих степеница; и лекар, вративши се кући, бесан што није нашао никаква болесника тамо где му је речено, види да му је у његовом одсуству одбијена фијока од писаћег стола, где је тога јутра био затворио 15.000 динара.

Не бисмо никада свршили, када бисмо хтели показати сва лукавства којима су специјалиста калауштва прибегавали, и која успевају у толико боље у колико су простија.

Тако, калаузари имају у служби, независно од својих *прииремача*, безбројну војску благонаклоних извештача. Осим вратара и слугу о којима смо већ говорили, они имају читаву друштину потказивача: бакале, месаре, доносиоце хлеба, који имају приступа по кућама у свако доба дана. Они имају *постак*, на име, бравара, тапетара, столара, сликара и декоратора, који раде

код појединих грађана и од 11 часова до 1, ручавају у оближњој крчми. Чаша *бољега*, вешто понуђена, одвезује језик тих људи, и, несвесни саучесници, они се дају *испразнити* одвећ лако.

Најзад, извесни су послови срачуњени с таким знањем, методом и вештином, — да се човек не може свему довољно начудити. Када операција вреди труда и муке, кућа се осматра за време читавих недеља, па и самих месеци. Нацрт места је брижљиво изведен, сви су изласци побележени. Сведок је за то нацрт од стана где Колб који је био својина Жилтурова. Затим, кад се за то јави тренутак, улоге су подељене с равном вештином, и све је спремно и удешено да се дело изврши потпуно извесно и без и најмањег страха од какве сметње.

Крађа накита и вредности од 200.000 динара, извршена у месецу новембру 1901., у стану једнога драгуљара у улици „Квинкампо“, г. Бурдина, била је леп пример калаузарске досетљивости и умешности. Неки господин узима стан под кирију, за 1100 динара месечно, одмах изнад стана драгуљарева. Прву кирију плаћа унапред, што га ослобођава да вратар мотри на њ. Он објашњава да долази из Лијона, да му је намештај на путу, и док он буде стигао, он ће узети под кирију, код једног оближњег тапетара, оно што му је најпотребније, један кревет, један сто, две столице. Два дана после, у суботу, све се то дешава. У недељу, нови киријција остаје код куће, миран. Међутим, преко дана, долази к њему један радник у блузи — доносићи кутију с алатом — ствар сасвим природна у време усељавања. И затим, када се, око 10 часова у вече, вратише кући г. и гђа Бурдин, који су, као сваке недеље, били отишли да проведу дан у пољу, они налазе обијен свој гвожђани сандук, празан, сав у комађу: са својим саучесником, њихов скорашњи сусед улучио је тишину тога дана да отвори на плафону, управо изнад кревета, да се пад матера не би чуо, једну рупу од 60 сантиметара и 55, кроз коју обојица без по муке беху сишла помоћу лествица од ужета. Наравно, вратар није више видео свога киријцију.

Најзад, изгледа да се сада из Лондона диригује калауштвом париским. Операције на пијаци „Ханри-Мартен“, у улици „Скриб“ (*American Express*), на пијаци Опере (магазин драгуљара Клера) извршили су Енглези, за чудо извештени, и који одједаред ишчезоше чим су постигли циљ.

Што се тиче наших (француских) калаузара, злочинци као Маршандон, који, слуга у Паризу, живљаше у Компијењу као син породице, нису ретки. Треба се сетити шефа друштине Барсија, кога случајно познадоше и зауставише у његовим лаким двоколицама, баш у тренутку када се он хтео повући у провинцију направивши имање.

Може се, без претеривања, проценити на више милиона данак који, сваке године, г.г. калаузари узимају од својих суграђана вароши и села, не рачунајући ту смрвљене уметничке предмете, уништене успомене, накит породични који би се платио десет пута више него што он у ствари вреди, кад би се само могао натраг добити. Срећа је још када злочинци, извршивши злочин, не запале намештај, да би затурили траг.

Има овде страшне друштвене мане, сталне опасности како за сиромаша који је што заштедео, тако и за богатога који има у обиму артије од вредности. Зар нема никаква средства за борбу против ових злочинаца, еда се како стане на пут њиховој пљачки. Тиме ћемо се ускоро забавити; јер то би било потцељивати улогу штампе кад би се стало на томе да се укаже зло, а да му се у исто време не укаже и лек.

(Превод с француског) Henry Havard.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

Г. ТЕЛЛОР, ПОЛИЦИЈА СИГУРНОСТИ И ШТАМПА

— ИЗ ГОРОМОВИХ МЕМОАРА —

Превео Драг. Ј. Антула вој. суд. капетан

(Свршетак)

Која би то писма, упућена разним властима, ради прибављања извесних података, — вредила онолико колико једна поштом отштампана у новинама, које се растурају у милион примерака?

Ја сам имао прилике да видим доста велики број чиновника, познатих за најтврдоглавије у изјави највећег страха од штампе, који су ми долазили, говорећи: »Драги мој Гороне, ви ћете бити тако љубазни, да протурите ову notiцу у листове.«

Нека ме нико не оптужује за пристрасност из разлога тога, што сам и сам био нешто мало новинар, од како сам оставио полицијску префектуру. Ја морам искрено да кажем оно што сам имао прилике да видим и ја, заиста, не знам ништа занимљивије од оних заходних средстава, које употребљују; да би се послужили новинама, — они, који јавно истичу њихово највеће презирање према њима.

Дакле, један шеф полиције сигурности треба да да обавештења штампи, разуме се са расуђењем и обазривошћу. Додају шта више, да ћутање не би послужило ничему, јер ако он буде ћутао, други ће место њега говорити. Нема више службене тајне од врха до подножја административних степеница. Ја сам виђао врло високе личности, како са пуно збиље наређују истраге за дело нечувања тајне, које су они сами учинили. Новинари, излазећи из паркета, понекад су долазили к мени да ме известе — у тренутку у коме се томе најмање надах — да ћу добити на извршење налог о хапшењу... После свега, под оваквим условима, новинари имају готово право да мрзе шефа полиције, што је ћутљивији од судија.

Често ми се пребацивало, што дајем и сувише података штампи, поводом чега испричају вам две доста занимљиве анегдоте.

Једног лепог јутра бих веома оштро нападнут, не знам више поводом кога суочења — мислим ипак оног између Ејроа и Габријеле Бомпарове — извештај о коме беху нашли у новинама. Министар, чија јужњачка добродушност беше чувена, позва ме к њему и уверавајући ме о великом пријатељству, — прекори ме за издавање тајни из префектуре.

— Боже мој, господине министре, и ја сам вашег мишљења, и ако допуштате, ја ћу још сутра рећи новинарима: »Господо, узалудно вам је више овде долазити. По нарочитом налогу господина министра унутрашњих дела, достављеног ми преко г. префекта полиције, изрично ми је забрањено дати вам макакво обавештење.

Министар се насмеја и испраћајући ме до врата, рече ми: »Говорићемо опет о томе другом приликом.«

Један од најљубазнијих полицијских префеката, под којима сам служио, човек који је играо велику улогу у политичком животу оног времена, бивши председник сталног окружног одбора, — позва ме такође и рече ми: »Гороне, ја држим да је рђаво давати извештаје полицији сигурности и да би све требало да буде централизовано у моме кабинету, у префектури.«

Заблагодарих се префекту, који ме поштеди од једног тешког посла и истог још вечера известих новинаре.

Сутра дан сви се листови окомише на префекта, а преко сутра већ бејаш позван у његов кабинет. »Драги мој Гороне, рећи ће ми шеф, ја сам се промислио: боље је да све остане по старом. Продужите и даље давање обавештења штампи.«

И после, на што би и послужило бити намрштен, зловољан и одбијати давање обавештења новинарима? Ми смо у веку прогреса; штампа је великом броју истих допринела и ја сам кадкад виђао репортере, како измамљују тајне од мојих људи са вештином, на коју би волео увек наићи код ових последњих. То је, у осталом, врло просто: агент полиције сигурности је, у опште, врло поштен човек, неспособан да попусти каквом кушању, одбијајући знатне суме, које би му биле понуђење, да пренебрегне своју дужност. Ну ја сам познавао многе од њих, који су опет били неспособни да одбију »чашицу,« коју би им понудио репортер, код каквог продавца вина, с обзиром на задовољство да виде своја имена у новинама, које ће читати њихове жене.

Чим је индискреција једног агента одвела новинара на траг какве чувене афере, узбуђење је неописано у кафани »du Bagreau« и оној »des Lauriers-Roses«, где се скупља синдикат репортерски. Ту настаје одмах деоба улога. Једни вребају одлазак шефа полиције сигурности, на кеју »des Orfèvres« или кеју »de l'Horloge«; други, пак, стражаре пред судском палатом, очекујући истражног судију....

Кад би полиција могла тако да мотри на све убице, ни један од њих не би измакао.

Нема ту шта да се каже, и ја чикам најпрепреденијег шефа полиције сигурности, који би био у стању измаћи репортерима.

Да би им утекао, једног лепог дана уснео сам да прођем кроз сутерене судске палате. Моје гониоце ипак нађох пред вратима на булевару »du Palais«.

Чим је ухваћен траг шефу полиције сигурности, сви су фијакери из кварта мобилизовани, и кад се кола његова крену; иза њих се може видети читава дуга поворка кола — као да је каква свадба или пратња... пре свадба, јер су репортери обично весели. Само шеф полиције сигурности има каткад израз лица, које је на погребу!

Данас и сви камелоти, беспосличари и кућни чувари знају да могу добити 5. динара, ако саопште каквом листу новост о неком важном злочину. Не мало пута сам, дошавши у кућу где тек што се убијство догодило, налазио, поред лешине, репортера са белешком у руци!

Један шеф полиције сигурности има заиста доста да ради, да нема сталне бриге око борбе против новинара. Кад је каква злочин извршен и кад имађах довољно основа подозрења против каквог лица, ја сам гледао да прећутим његово име, како бих спречио новине, да му даду идеју да побегне. Тада ми репортери сами долажаху и саопштаваху његово име. Увидео сам одмах да ми ваља променути тактику. Затражих онда од репортера да објаве што тачније податке, како би се лице сматрано за убицу, могло ухапсити, на ма где отишло.

Ја сам ретко кад имао прилике да се пожалим на штампу, за осам година, које сам провео у полицији сигурности, а често ми је она учинила највеће услуге.

Штампа, пре свега, има то огромно преимућство, што ствара једно особито душевно стање код публике и што успева да заинтересује цео свет за један прост догађај — нпр. истраживање Ејро-а.

Беше то штампа целог света, која, дајући сваког јутра једну врсту фељтона писцу Понсону ди Терају, — заинтересова све мале женице из Хаване и Хополулу за судбину бедног извршитеља из улице »Montmartre!« Благодарећи једино штампи успева се данас да се ухвати убица на крајњем југу Америке или Аустралије.

Најзад од штампе имамо и другу једну корист, коју не треба никако сметнути с ума. Штампа је изазивач, који разбуђује успаване енергије. Благодарећи њој, шефу се полиције сигурности увек чини, као да иза себе чује непрестани подругљив ехо: »Ухватиће га, неће га ухватити.«

То је штампа која покреће самољубље полицајчево и гони га да дела и онда кад је клонуо.

Истина је цела, да би човек био много мирнији, да не постоји штампа; све би се истраге вршиле на начин, који би изгледао најзгоднији и човек не би имао за вратом ону бригу: »ако који од мојих агената направи какву омашку, сутра ће се све новине окомити на мене.«

Ну, штампа постоји, њена моћ увек расте и било би врло тешко ослабити је. Треба, дакле, удесити, да се живи у доста добрим односима за овом моћи, радити брзо и добро.

Ја сам се за то побринуо чим постадох помоћник шефа полиције сигурности, и наскоро ми се даде прилика, да ступим у интересантне односе са штампом, наравно са одобрењем г. Тејлора, мога шефа.

Прва афера убијства даде ми се на рад. До тога, доба, као секретар или полицијски комесар, имао сам да иследим разноврсне предмете, али никад да истражујем једног убицу.

Не беше прошло ни месец дана, од како ступих у полицију сигурности, кад једног јутра известих ме, да су у улици Геј-Лисак, нашли убијену неку жену, која држаше кафану. Приспех пре г. Тејлора и истражног судије и извукох се, како сам могао у овој новој улози, коју ми је ваљало играти и то играти са страшћу, за коју дотле нисам знао.

Шта је, одиста, истраживање једног варалице и разбојника, поред узбуђујуће загонетке, коју поставља свако убијство, чији извршилац није оставио своју посетницу!

Признајем, ипак, да се нисам могао уздржати, а да се не осмехнем, видећи позване прве службенике, како свечано стају пред лешину, не допуштајући да се ма једним прстом иста додатне пре доласка истражног судије. Ове ситнице, које су већином некорисне, чине део старих навика. Ја сам видео доста

убица, који беху оставили њихове посетнице, у ма коме било облику, поред лешине; познати су ми случајеви, у којима су убице остављале лажне посетнице, као Пранцини посетницу Геслерову. — ну никад се, при истраживању једног злочинца, нисам задржавао код ових глупих ситуација, о којима се прича у старим полицијским романима.

Овога пута није било тешко погодити, ко је убица. Жртва је била покрађена, а келнера, који је поред исте остао до затварања радње, беше нестало. Ну, био је ђаволски посао пронаћи овог момка. Кренуше се агенти за разним траговима. Жом оде чак до Женева. За то време, убица се дао ухватити у Константину.

ЗАПИСНИЦИ ИЗ МРТВОГ ДОМА

РОМАН У ДВА ДЕЛА

НАПИСАО **Фјодор М. Достојевски**

Превео с руског Јеффа Угратић

2

У затвору нас је било свега двестепедесет људи, — број готово стапан. Једни су долазили, други су одуживали своју казну и одлазили, трећи су умирали. И каквих ти људи ту није било? Ја мислим, да је свака губернија, свака страна Русије имала овде својих представника. Било је и странаца, било је неколико прогнанника чак и кавкаских брђана. Све се то делило по степену злочина, и, разуме се, према броју година одређених за злочин. Може се узети, да није било таквог злочина, који не би овде имао свога представника. Најглавнији део свега тамничкога становништва чинили су прогнани робијашни грађанскога реда. То су били преступници, потпуно лишени свију сталешких права, комади одсечени од друштва, са жигосаним лицем за вечно сведочанство о њиховоме искључењу. Њих су слали на рад за време од осам до дванаест година, па су их после разашљали које-куда по сибирским срезовима као насељенике.

Било је преступника и војенога реда, који нису губили своја сталешка права, као што је то уопште случај код руских војних осуђеничких чета. Они су овамо били слати на кратке рокове, по чијем су се истеку враћали тамо, откуда су и дошли, у војнике, у сибирске пограничне батаљоне. Многи су се од њих готово одмах враћали у тамницу за поновљена тешка злочинства, али сад већ не на кратко време, него на двадесет година. Овај се ред називао „свагдашњим.“ Али ови „свагдашњи“ све још нису бивали потпуно лишавани свих својих сталешких права.

Најзад је била још једна особита врта све самих страшног злочинаца, првенствено војених, у прилично великом броју. Она се називала „засебним одељењем.“ Из целе Русије су овамо шиљани преступници. Они су себе сами сматрали као вечне и рока својим радовима нису звали. По закону њима је требало удвојити и утројичити радно време. Њих су држали у тамници све до открића најтежих робијашких послова у Сибиру. „Ваше је за времена, а наше док траје робије“ — говорили су они осталим осуђеницима.

Доцније сам слушао, да је овај ред укинут. Осим тога уништен је у нашој тврђави и грађански поредак, а заведена је само општа војено-осуђеничка чета. Ра-

зуме се, да је у исто време с тиме измењена и управа. Ја, можда, овде описујем старину, ствари које су одавно прошле и сад их више нема...

Давно је то већ било, и све ми сад изгледа као у сну. Сећам се, како сам ја ушао у затвор. Већ се смржавало, људи се враћали с рада, спремали се за прегледање. Бркати подофицир отворио ми је, најзад, врата за тај чудновати дом, у коме сам требао провести толико година, изнети толико и таквих осећања, о којима, да их нисам осетио у самој ствари, ја не бих могао имати чак ни приближног појма. На пример, ја не бих никад могао себи представити: шта има страшнога и тешкога у томе, што за свих десет година моје робије ни једанпут ни за тренутак нећу бити сам? На раду увек под надзором, код куће с две стотине другова и ни једаред, ни једаред — сам! Уосталом, зар сам се само на то имао навићи!

Било је овде убилаца непромишљених и убилаца по занату, било је разбојника и арамбаха разбојничких. Било је и протстих крадљиваца и скитница, а било их је и таквих, за које је било тешко одлучити: зашто ли су и они могли доћи овамо? А међутим сваки је имао своју историју, тамну и тешку, као мумурлук од јучерашњег пијанства. О својој су прошлости, уосталом, уопште говорили мало, нису волели приповедати, него су, како је изгледало, настојавали, да и не мисле о њој. Познавао сам међу њима убилаца шта више тако веселих, тако никада незамишљених, да би се човек могао опкладити, да им савест никада није ништа пребацивала. Али је било и мрачних лица, која су готово увек ћутала. Живот је свој, уопште, ретко ко причао, јер и радозналост није била у моди, некако није то било у обичају, није се примало. Ако се покадшто и деси, ал' и то ретко, да когод прича о неделима својим, слуша га други хладнокрвно и наптурено. Овде нико никога није могао да задиви. „Ми смо писмени људи!“ рекли би често с некаквим чудноватим самозадовољством.

Сећам се, како је једном приликом неки разбојник, у пијанству (на робији је покадшто било могуће и наптити се), стао приповедати, како је заклао петогодишњег дечака, како га је спочетка преварио играчком, одвео га негде у празну шупу, па га тамо и заклао. Цела одаја, која се дотле смејала његовим шалама, повика као један човек, и разбојник је морао да ућути; нису они повикали због негодовања, него зато, што о томе не треба говорити, јер нема смисла о томе говорити.

То не беше никакво велико дело, пошто наша вештина не имађаше никаквог удела у овом хапшењу. Ну, ипак је то била добра срећа, која се повраћаше. Најзад би ухваћен један убилац!

Већ мало пре мога доласка у полицију сигурности, агенти г. Тејлора беху, са изванредном вештином, следовали стопама неког берберског момка, који потезима бријача ишара тело његове метресе. Али их је овај траг одвео до обала Сене, где овај никоговић беше дошао да се дави, изигравши на тај начин, у последњем часу, полицију.

У горњем је случају Росел, убица из улице Реј-Лисак, био много љубазнији, допустивши да се ухвати жив. —

Узгред напомињем, да су ови људи одиста били писмени и то не у преносном него у буквалном смислу. Насигурно је више од половине њих умело читати и писати. На каквом другом месту, где се руски народ скупља у великим масама, издвојте ви гомилу од 250 људи, у којој би половина била писмена. Слушао сам доцније, како је неко из сличних података стао изводити закључке, да писменост квару народ. То је погрешка: ту су сасвим други узроци, ма да се мора признати, да писменост развија у народу самопоуздање. Али то никако није штетно.

Сва су се одељења разликовала по оделу: у једних је половина блузе била мрка а друга сива, исто тако и на панталонама је била једна ногавица сива, а друга мрка. Једанпут, кад смо били на раду, дође осуђеницима девојка што продаје колаче, загледа се подуже у мене и онда се наједанпут засмеја. — „Их, како је то ружно! повика она, — нит је стигло сивог сукна, нит је стигло црног сукна!...“ Било их је и таквих, у којих је цела блуза била из чисто сивог сукна, али су само рукави били мрки. И глава се брија на разне начине: у једних је половина главе била обријана уздуж, у других попречно.

На први поглед се је могла опазити нека оштра, заједничка једнакост у целој овој чудноватој породици; шта више, најкарактеристичније, најоригиналније личности, које су владале над осталима и нехотице, и оне су настојавале, да се слију у општи тон целе тамнице. Уопште узевши, морам рећи, да су сви ови људи, са неким малим изузетком безгранично веселих људи, који су зато били од свију презрени, били људи мргодни, завидљиви, страшно ташти, хвалисави, осетљиви и формалисти у највећој мери.

Подобност, да се ничему не чудим, сматрала се ту као највећа врлина. Сви су били као људи у питању: како да се понашају спољашње. Али се често и најохотлије држање муњином брзином прометало у најмалодушније. Било је ту неколико одиста јаким људи; ти су били прости и нису се претварали. Али, чудновата ствар! међу овим истински јаким природама било их је неколико сујетних до последње крајности, готово до болести. Уопште су овде сујета, спољашност били на првом месту. Већина је била покварена и страшно ниска. Сплетке и оговарања нису престајала: то је био пакао, подземни мрак. Али противу унутрашњих закона и утврђених обичаја тамничких нико није смео да устане; сви су се покоравали. Било је и оштро истакнутих карактера, који су се тешко и с на-

www.ubrtzika.com

У Н И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А

презњем покоравали, али су се ипак покоравали. Долазили су у тамницу и такви, који беху већ и сувише огрезли, већ и сувише испали из свију граница на слободи, тако да су већ и своје злочине вршили најзад као не сами собом, као не знајући ни сами зашто, као у бунилу; често и из таштине, раздражене до крајње мере. Али су их у нас на мах стишавали, покрај свега тога, што су понеки од њих, до доласка у тамницу, бивили ужасом читавих крајева и градова. Кад се обазре око себе, новак убрзо опажа, да он није овамо случајно дошао, да овде нема кога да доводи до дивљења, и неосетно би се смирио и претанао у оштити тон. Тај оштити тон састојао се у спољашности из некаквог нарочитог, особитог достојанства, којим је био проникнут мал те не сваки становник тамнички. Као да у самој ствари позив осуђенога на робију носи собом и некакав чин, на још и почасни. Ни трага од стида и покајања! Уосталом било је ту и неке спољашне смирености, тако рећи, званичне, некакво спокојно резонување: „Ми смо пропали људи,“ говорили су они, „нисмо умели на слободи живети; ниси слушао оца и матере, а сад слушај бубањ.“ „Ниси хтео шити златом, а сад лунај камење маљем.“ — Све се то говорило често, и у виду моралне поуке, и у виду обичних изрека и пословица, али никада озбиљно. Све су то биле само празне речи. Тешко да је и један од њих у души признавао своја безакоња. Ако би когод, који није био робијаш, покушао да пребаци осуђенику његов преступ, да га наружи (ма да, уосталом, није у руском духу, прекоревати преступнике) — псовкама не би било краја. А како су они сви били мајстори у грдњама! Грдили су се превишено, вештачки. Грдње и псовке су биле у њих подигнуте на степен науке; старали су се да погоде не толико увредљивим речима, колико увредљивим смислом, духом, идејом, — а то је оштрије, отровније. Непрекидне свађе су још више усавршавале међу њима ту науку.

Сви су ови људи радили под батиним, дакле били су лењи и кварили су се, дакле; ако и нису били пређе покварени, кварили су се у тамници. Сви су се они скупили овде по туђој вољи; сви су они били један другом страни.

„Ђаво је подерао троје опанке, док нас је скупио у једну гомилу!“ — говорили су они сами о себи, и због тога су у овом пакленом животу увек на првом месту била оговарања, сплетке, женска клеветања, завист, свађа, пакост. Никаква жентуринаније била у стању да буде таква жена, као по неки од ових бездушника. Понављам, да је и међу њима било људи јаких, карактера, који су целог свога живота били навикли да продиру и заповедају, прекаљени, неустрашљиви. Ове су као и нехотице поштовали; а они, опет, са своје стране, ма да су често и сувише полагали на своју славу, ипак су се старали, да не буду другима на досади; у празне псовке се нису упуштали, држање им је било веома достојанствено, били су разумни и готово увек послушни управи. — не из принципа послушности, нити из схватања дужности, него више као по неком уговору, признавајући узајамне добити. Уосталом, са њима

су и поступали обазриво. Сећам се, како су једнога од таквих осуђеника, човека неустрашљивог и одлучнога, познатог управи са својих зверских наклоности, позвали једанпут на казну за некакву кривицу. Дан је био летњи, време нерадно.

Осуђеник је побледео, кад су га зовнули. Он је обично ћутећи и одлучно легао под прутеве, ћутећи је трпео казну и устајао после кажњавања, као да ништа није ни било, хладнокрвно и филозофски гледајући на неприлику, која му се десила. С њиме су, уосталом, увек поступали обазриво. Али овога пута он је себе сматрао од некуда невиним. Пребледео је и, кришом од чувара, пође му за руком, да стрпа у рукав оштар, енглески обућарски нож. Ножеви и сваки оштри алати били су строго забрањени у тамници. Претраживања су била честа, неочекивана и марљива, казне страшне, али пошто је у лопова тешко све наћи, кад је одлучен да штогод нарочито сакрије, и како су ножеви и алатке биле свакидашње неопходне потребе у тамници, то их је увек било, и поред свега претресања. Па и ако су били одузимати, брао су се набављали нови... Сви робијашни полетеше ограда и, преставши да дишу, гледали су кроз расцпе и пукотине. Сви су знали, да Петров овога пута неће лећи под прутеве и да је мајору дошао крај. Али у најодлучнијем тренутку наш мајор је сео у кола и одвезао се, наредивши другоме официру извршење казне.

„Сам га је Бог спасао!“ говорили су после тога осуђеници. А што се тиче Петрова, он је сасвим мирно отрпео казну. Гнев га је минуо са одласком мајоревим.

Осуђеник је послушан и покоран до неког степена; али има крајње границе, коју не ваља прелазити. Међутим, ништа не може бити занимљивије од тих чудноватих испада нетрпељивости и непослушности. Често човек трпи неколико година, стишава се, подноси најжешће казне, а одједном се узбуни због ма какве ситнице, због какве лудорије, готово ни зашто. На неки начин би га могли чак назвати и лудим; па тако и чине.

Казао сам већ, да за толико година нисам видео код тих људи ни најмањег знака кајања, ни најмање тешких мисли о своме преступу и да већина од њих у души својој себе сматра потпуно невиним. То је факат. Разуме се, да сујета, рђави примери, хвалисање, лажан стид у многим погледу су томе узрок.

С друге стране, опет, ко може рећи да је испитао дубину тих пропалих срдаца и да је у њима прочитао оно, што је сакривено од целог света? Али можда је и било могуће за толико година опазити, схватити, дочити у тим срцима ма какву цртицу, која би могла сведочити о унутрашњем немиру, о страдању. Али тога није било; сасвим није било. Запста, изгледа, да се о преступу не може судити по фактима, по већ створеним гледиштима, и његова је филозофија нешто тежа него што се мисли. Нарав о да тамнице и система робијашког рада не поправљају преступнике; они га само кажњавају и обезбеђују друштво од даљих покушаја злочинчевих на његов мир. Тамница и најстрашније робијање развијају у осуђенику само мржњу,

жећ, за забрањеним насладама и страшну лакоумисленост. Али ја сам тврдо убеђен, да и славна система затварања у Ђелије, постижава само погрешну, варљиву спољашњу цељ. Она исисава животни сок из човека, енервира му душу, слаби је, преплаши је и онда душевно неумену мумију, полу лудог човека, износи као образац поправљања и покајања. Наравно, преступник, који се дигао противу друштва, мрзи га и готово увек сматра себе за права а криви друштво. Уз то још он је од њега претрпιο казну а тиме он себе сматра као очишћеног, као одуженог. Може се најпослед судити и с таквих полазних тачака, да после, мал те не, оправдаваш и самога преступника. Али, гледећи на све могуће тачке гледишта, сваки ће се сложити у томе, да има таквих преступа, који су свагда и свуда, по свима законима, од почетка света, сматрани за неоспорне преступе и да ће се на њих гледати тако све док год човек остане човеком.

Само у тамници слушао сам приче о најстрашнијим, о најнеприроднијим поступцима, о најгрознијим убиствима, о којима су причали са најнеуздржљивијим, са највеселијим деђињским смехом. Нарочито ми не излази из главе један оцубилац. Био је племић, у служби већ, и важио је у очима свога оца, старца од шесет година, као какав блудни син. Владао се са свим рђаво; уљавивао се у дугове. Отац га је ограничавао, одговарао; али, отац му је имао кућу, имање, мислило се да има новаца, и — син га убије жудећи за наследством. Злочин је, био откривен тек после месец дана. Сам убилац је јавио полицији, да му је оца нестало незнано куда. Цео тај месец провео је на најразвратнији начин. Најзад полиција нађе тело, једном кад он није био код куће. У авлији, по целој дужини ишао је ров за одвођење нечистоће, покривен даскама. Тело је лежало у том рову, било је обучено и накићено; седа глава била је одсечена, притиснута уз труп, а под главу је убилац метнуо јастук. Он није признао; буде му одузето племство и чин и послаше га на робију од двадесет година. За све време, што сам проживео с њиме, он је био у најлепшем, у највеселијем расположењу духа. То је био човек будаласт, лакоумислен, неразуман у највећем степену, ма да није био глуп. Код њега никада нисам опазно какве особите жетине. Осуђеници су га презирали, не због злочинства, које се никад није ни спомињало, него због његовог разметања, зато што се није умео понашати. Понеки пут, у разговору, спомињао је и свог оца. Једном, говорећи са мном о здравом саставу, које је наследно у њиховој породици, додаде: „Ето, мој отац, тај се до последњег свога часа није жалио ни на какву болест.“

Таква зверска неосетљивост, разуме се, да је немогућна. То је феномен; ту је ма какав органски недостатак, некакво чудовиште телесно и морално, још непознато у науци, а никако прост преступ. Разуми се, да нисам веровао у тај преступ. Але су ми људи из његовог места, који су морали знати потанко све појединости његове историје, причали о целој тој његовој ствари. Факти су били толико јасни, да није било могуће не веровати.

Осуђеници су чули, како је једном ноћу викао у сну: „Држи га, држи! Главу му одсеци, главу, главу!“

Готово сви осуђеници су ноћу говорили и бунџали. Псовке, лоповске речи, ножеви, сикире понајчешће су им долазили на језик у бунџању. „Ми смо људи утучени, — говорили су они — утроба нам је ишчупана, зато се и деремо ноћу.“ (Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један општински писар упутио нам је оваква питања:

1. Када је једним рефератом кога полицијског чиновника или општинског часника оптужено више лица због непослушности спрема законитих наредба власти, или због нерада на кулдуку, или због друге какве иступне кривице која се казни по III части казненог законика, а која се извиђа по званичној дужности, па оптужена лица за ту кривицу буду једном пресудом кажњена од стране дотичне — полицијске или општинске — власти, — да ли онда треба све оптужене осудити да плате 2 динара извиђај те њихове кривице само 2 динара таксе у маркама, или треба сваког од њих осудити на плаћање таксе по два динара?

2. Даље: Када ова, тако — једном пресудом — осуђена лица, противу исте пресуде изјаве сви скупа једну жалбу, — да ли на тој жалби треба сви да приплате само 2 динара таксе у маркама, или сваки од њих треба по толико таксе за жалбу да плати?

На ова питања ми му одговарамо:

1. Да у првом случају треба сваког оптуженог осудити да плати по два динара таксе у маркама за извиђај кривице за коју је оптужен, зато, што је сваки од њих, у случајевима какви су горе изложени, учинио за себе кривицу за коју га власт кажњава, без обзира на то, што су сви окривљени оптужени једним рефератом и што се једном пресудом кажњавају.

2. Тако исто, кад овако кажњена лица изјаве сви скупа једну жалбу противу пресуде којом су осуђена на казну, треба на тој жалби сваки од њих да приплати по два динара таксе за решење, саобразно ТБр. 6. Закона о таксама и напомени која се налази испод ТБр. 7. истога закона.

Писар једне општине пита нас: је ли правилно поступио општински суд кад је по тражењу повериоца Н. а на основи извршног осудног решења првостепеног окружног суда ставио забрану на покретност дужника Н. за осигурање остатка дуга по том извршном решењу у 199-96 динара, и је ли правилно урадио разматрајући судија првостепеног суда, који је оснажио решење општинског суда о тој забрани?

На ово питање ми му одговарамо:

Правилна су решења и општинског суда и разматрајућег судије; јер повериоцу је од воље стајало који ће начин обезбеђења предузети према дужнику за своје примање — да ли тражењем извршења осудног решења и пописом имања дужникова по § 469 грађ. поступка, или претходном забраном покретности овога. А кад је он изабрао пут забране, онда ју је морао тражити код онога суда, који је према суми дуга, за који се тражи забрана, за то надлежан.

Овде је, према суми дуга, био надлежан општински суд; извршно судско решење јавна је исправа и потпун доказ за право тражења по § 187 тач. 1. и § 337 грађанског поступка; и према томе суд је правилно поступио што је ту забрану уважио, а и разматрајући судија што је решење о томе уважио.

Г. писара, који нас је о овоме питао, не треба ништа да буни то, што је ово *остатак* већег дуга од 200 динара; јер разлика је између већих дугова од 200 динара и остатка таквих дугова, и дугова до 200 динара само та, што се по § 242 и 243 б грађ. поступка они први не могу доказивати сведоцима, докле се ови други могу и доказивати и тим начином доказивања.

Од једног општинског писара добили смо једно овако питање:

J.... Ж.... из K.... био је оптужен код Суда општине K.... за просту увреду части коју је нанео С.... М.... из истог места. За ту кривицу тужио га је увређени С... и тражио, да га општински Суд за исту казни, а поред тога, да га осуди и на плаћање накнаде у 20 динара за увреду части приватном тужиоцу, поред дангубе и осталих трошкова.

Пошто је општински Суд учинио потребан извиђај по овоме делу, и, пошто је истим извиђајем потпуно доказана кривица J.... то га је исти Суд, својом пресудом, на основу тачке 2. §. 357 казненог законика, за ову кривицу и казнио са три дана затвора, и осудио га да приватном тужиоцу плати на име трошкова и дангубе 6. динара, али га, по тражењу тужиоца, није осудио и на плаћање накнаде за повреду части.

Овај писар општински мисли, да је оваква пресуда неправилна, зато, што је, — по његовом мишљењу —, општински Суд требао према другом одељку §. 305 кривичног поступка, да осуди туженога поред казне на затвор још и на плаћање накнаде коју је приватни тужилац тражио за повреду части, — па нас моли за објасњење: да ли је то његово мишљење правилно или није, и, ако није, онда зашто?

На ово питање ми му одговарамо:

Да је у наведеном случају радња општинског Суда, у погледу недосуђивања никакве накнаде приватном тужиоцу за повреду части, правилна и на закону основана, и, према томе, да је мишљење истог писара неправилно, зато, што је и за општинске Судове и за полицијске власти, поступак полицијска уредба (види примедбу испод §. 1. исте уредбе) за извиђај и суђење иступних кривица, а у тој уредби није нигде предвиђено и досуђивање накнаде за повреду части, као што је то случај у законнику о поступку Судском у кривичним делима који служи као поступак првостепеним и вишим судовима само за извиђај и суђење злочинстава и преступљења. Тај законик у свом §. 305 прописује како ће Судови досуђивати накнаду за повреду части, али се то законско наређење односи. Само на јавне увреде, која дела као преступна извиђају и суде првостепени судови; а не односи се и на просте увреде из тачке 2 §. 357 казненог законика, које, по полицијској уредби, извиђају и Суде општински Судови или полицијске власти.

На питања једног општинског писара — одговарамо му:

§. 66. закона о правозаступницима прописана је казна за она лица, која немају право да правозаступничке послове врше, ако такве послове ипак раде за награду, нарочито ако они упражњавајући ту радњу — буде наговарају и на парнице наводе. — Такве кривице извиђају и казне изричу Председници Првостепених Судова, којима треба сваки такав појављени случај и доставити, са потребним доказима, на њихов даљи поступак.

Општински судови нису надлежни за извиђај и суђење оваквих дела,

ИЗ ПОЛИЦИЈСКЕ ПРАКСЕ *)

На робији међу собом везују пријатељство опаснији људи из свих крајева Србије.

Ту један другом исповедају шта су починили, а није их власт ухватила.

Када се растају, поћу кућама добро памте и бележе имена ново-стечених пријатеља.

Памте јер ће један другом да требају за вршење разбојничтва, која се код нас увек на један једини начин врше.

Људи рецимо из округа моравског позову своје „Пријатеље“ из округа пожаревачког да сврше посла где они, моравци све прилике познају. Њихови гости у кућу упадају, врше претрес, опасују веригама, бију прете и.т.д. а домаћини Моравци стражу чувају.

После неког времена ови из Мораве прелазе на позив у округ пожаревачки па нападају извршују а Пожаревљани стражу чувају.

Овакав случај ћу да саопштим, који је се десно у округу моравском срезу белчином у селу Ланишту.

На Св. Пантелеју 27. јула сваке године панађур је у Јагодини.

Овај панађур је чувен на далеко и народ из неколико округа ту се скупља, јер је сточни пазар врло велики.

Као сваке тако и прошле године панађур је био велики и света је се са свих страна у Јагодину сакупило.

Неко дошао да прода неко да купи — сваки својим послом.

Андреја Радичевић из Г. Штипља, бив. робијаш такође је са својим селанима дошао на вашар али не да купује и продаје него да се нађе са познаницима његовим из округа пожаревачког, са којима је на осуди тврдо пријатељство везао и који знају стићи и утећи, те да изврше давно спремно разбојничтво над гаџа Димитријем Ђокићем из Ланишта.

Првог дана вашара састају се под једним шатром поменути Андреја, Јован Калинић из Миријева (срез моравски окр. пожаревачки) Љуба Милорадовић из Пругова, Владимир Милосављевић из Каменова (оба из среза мавског пом. округа) и Никола Алексић из Божевца (срез пожаревачки) и ту почну претресати питање како ће најбоље испастаи напад над Ђокићем.

Андреја, Љуба и Владимир добри су пријатељи са осуде, а Јован и Никола који су и кумови пошли су на реч Љубину.

Овако се договор закључи: да Андреја као човек познат у Ланишту оде тамо промотри кућу и околину гаџа Ђокићеву; остали ће да

*) Г. Новаковић, ср. начелник, уз овај опис са сликом обећао нам је послати и слике осталих злочковаца који се овде помињу.

заноће на вашару, па сутра у име Бога на посао.

Сутра-дан по подне дође Андреја и јави да је све добро него да се крећу.

Јова из Миријева као човек имућан дошао је са својим колима и коњима, седне на кола и више вашаришта Липајем пође, Андреју као познатог метну у кола кад су у шуму зашли и покрију покровцем. Испод покровца биле су им пушке и метци.

Остала тројца пођу пешке за колима.

Пред вече стигну над кућу Ђокићеву, која је испод самог брега. Коња вежу у један густик, а они кидоше низ брег у кућу Ђокићеву.

То је било око 7¹/₂ часова у вече, када је Ђокић са женом и осталим чељадом пред кућом вечерао.

Када они наоружани испадну пред Ђокића, овај је узвикнуо: «Шта ћете овде, кога тражите.» Без икаког одговора Љуба је скочио ухватио Ђокића за гушу и у кућу угурао, остали нагну за њим, чељад и бабу вежу, а Ђокића почну тући тражећи новац.

Том приликом изнуде му око 1.600 динара које у злату које у банкама, узму две нове шубаре, један револвер и нагну уз брег путем куда су и дошли. Ту Андреји даду његов део око 300 динара, а они преко багдана и Лапова пређу у Свилајнац па у округ пожаревачки кућама. Успут новац братски поделе и растура се.

Када је у највећем жеку била борба између Ђокића и разбојника, Андреја се превари и поред оне гунгуле мице у собу да сам новац потражи. Баба Љубица, жена Ђокићева мало га спази и полицији, која је после сат на лице места дошла, изјави: «Да би дала главу да је Андреја са осталим непознатим разбојницима био.»

У Штипљу, које је удаљено од Ланишта један и по сат пешачки ухвате Андреју у кући на спавању, који онако бунован на питање где је био синоћ писару одговори: «Овде код куће нигде мрдно нисам».

На суочењу при овом је остао и упорно одрицао и ако је баба Љубица тврдила да га је познала.

На испиту једном приликом превари се и каже: «Море господине то нису наши људи учинили него из пожаревачког округа, како он цени.»

Када му је напоменуто да један сведок тврди да је Липајем срео једна кола која је вукао један дорат коњ и у колима је лежао неко покривен, један при човек је кочијашно, а тројица су ишли за колима и може ли да зна ко су и ког је видео на вашару од пожаревљана, одговорио је да је се састајао на вашару са Владом каменовцем и Љубом Пруговцем, његовим познаницима са робије и да памти да су стојали поред једни кола за која је био везан један коњ дорат.

С места је писар овога среза са Андрејом и једним жандармом одаолат у округ пожаревачки и са тамошњим полицијским властима истрагу на месту продужио.

Претресом код кућа Владимирове и Љубомирове лађено је код првог једна нова астраганска шубара, а код другог једно недовршено

писмо у ком стоји:.... «Она ствар да се одложи, јер Никола није спреман»....

Влада и Љубомир нису били код куће нити су се враћали, по извештени од њихових сељана да их полиција из Јагодине тражи, одметну се од власти буду оглашени за хајдуке са уцењом од по хиљаду динара.

Владимир Милосављевић

Убрао Љубомир буде убијен од једног влаха кад му је украо и понео једну овцу, а Владимира доцније ухвате рањеног од потере.

На испиту у Јагодини где је спроведен призна да је у друштву са пок. Љубом, Јовом Калинићем из Миријева, Николом из Божевца и Андрејом Радичевићем извршио разбојништво над Ђокићем.

За све је вели крива жена Андрејина, која је причала Андреји да је код Ђокића видела пун сандук разних пара.

Никола из Божевца одмах је признао дело и теретио Јову Миријевчанина и Андреју.

Јова Калинић, кога Владимир и Никола Терете, дело не признаје и пориче да је на вашару јагодинском икад био и ако има сведока који тврде да су се са њим на вашару састајали и разговарали. Он је вла, повисок, добро развијен, у лицу при и страшног погледа. Стар је око 40 година, падао је у притвор за овака дела али се је срећно извлачио.

Хајдук Владимир тачно му је кућу описао и вели то је одавно арамбаха за такве ствари. Јован је у три маха бивао председник општине. Није рђаво да напоменем да су га Ђокић и овога жена из гомиле од 30 људи издвојили са речима: «ти беше ону ноћ у нашој кући».

Андреја и Никола високи су а танки људи, готово нежни.

Бошко С. Новаковић.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Павле Јовановић, из Пожаревца и Милутин Радуловић, из Доње Мутнице, пођу између 9. и 10. ов. м. око 1 сата извршили су крађу Миленку Трајковићу, каф. из Јагодине па побегли одневно му 20 динара у новцу и један сребрни сат са ланцем.

Павау је 19—20 год., висок, црномањаст, ћелав. Од одеда имао је на себи: црни кратак капут, црне панталоне; на глави је носио округлу жућкасту шајкачу, на ногама ципеле.

Милутину је 28—30 год. раста малог, бркова дугих, смеђих, у опште је смеђ, браду брија. У одећу је био истом као и Павле.

Начелник среза беличког, актом од 10. ов. м. Бр. 450. моли све полицијске и општинске власти у земљи да у своме кругу обрате пажњу на именоване и на случај проналаска њему их спроведу с позивом на горњи број акта.

Драгутин Дамњановић, бивши жандарм, родом из Белосавца среза јасеничког окр. крагујевачког, на преварац начин узео је цени сахат Љубомиру Обрадовићу жандарму при канцеларији среза беличког па негде умакао. Сат је никлен, малирап, са два капка, носи број 460; на капцима урезана је слика: фијакери, коњи, и кочијаш тера коње. На сату је био прикачен и мали жути ланчић. Драгутину је 28 година, високог је раста, плав, бркова малих, носио је и браду. Био је и у цивилном црном одећу, на ногама чизме гарнизонске преправљене. — Начелник среза беличког актом од 10. т. м. моли све полицијске и општинске власти да на Драгутина у своме кругу обрате пажњу, па на случај проналаска, да му га спроведу с позивом на Бр. 12.781.91. г.

Драгомир Парић, бив. хлебарски момак, осумњичен је да је 15. тек. месеца украо 110 динара Димитрију Анђелковићу, хлебару из Београда. Он има 18 година ожењен је, црномањаст. Кварт теразиски актом Бр. 422. моли све полицијске власти, да Драгомира у својим реонима најживље потраже и пронађеног њему стражарно спроведу. Акт управе града Београда Бр. 1506.

Андреја Танаковић, б. пекар у Крагујевцу, по извршењу више превара побегао је из Крагујевца 14. тек. мца. Он има 32 год., омаде је, смеђ, очију граорастих. Начелство крагујевачко актом Бр. 716 моли све полицијске власти за живо трагање ове варалице која се, у случају проналаска, може спровести и управи града Београда с позивом на акт Бр. 1335.

ТРАЖИ СЕ

Даринку, жену **Здравка Урошевића**, опанчара из Крагујевца, тражи начелство округа крагујевачког актом Бр. 16.650. Пронађену треба стражарно спровести поменутом начелству или управи гр. Београда с позивом на акт Бр. 1416.

Драгомира Митровића, трукера, који се издаје за агента шиваћих машина, окривљеног због једне преваре тражи начелство округа крагујевачког актом Бр. 391. Пронађеног треба стражарно спровести нашем начелству, или управи гр. Београда с позивом на акт Бр. 1417.

Садржај: I. Службени део. — II. Стручни и научни део: 1) Неколико напомена, о организацији општин. власти с обзиром на начело самоуправе; 2) Калауштво. — III. Поучно забавни део: 1) Г. Тејлор, полиција сигурности и штампа; 2) Записници из мртвог дома. — IV. Поуке и обавештења. — Из полицијске праксе. — V. Службене објаве: Потере. — Тражи се.